WEEKBLAD

voor Israëlietische Huisgezinnen.

VERSCHIJNT ELKEN VRIJDAG.
Prijs per Jaargang met inbegrip van de bijbladen *f* 5.—, door geheel Nederland te voldoen per kwartaal ad *f* 1.25.
Bureau: KEIZERSTRAAT 25.

twee-en-twintigste Jaargang
No. 31.
Uitgevers: GEBRs. HAAGENS, Rotterdam.

Vrijdag 7 Augustus 1891
ג' אב תרנ"א

ADVERTENTIËN
van 1—6 regels 70 Ct. elke regel meer 10 Ct Groote letter naar plaatsruimte Voor 3 achtereenvolgende plaatsingen worden 2 en voor 13 8 advertentiën in rekening gebracht.

Eerste Blad.

BEDE OM HULP
voor de Russische Emigranten.

Voor dit doel is in dank ontvangen:

J. „thans moet men helpen" f 5.— Mevr. D. f 1.80, N. N. te Valkenburg f 0.50, gecollecteerd door den heer A. Haas Jr. en Mej. B. Kleinkramer bij de ingezetenen te Strijen f 62.94.

Te samen met de vorige opgaven f 469.46.

Wij blijven op toezending van liefdegaven aandringen en zullen elke week de ontvangsten vermelden.

De Uitgevers,
GEBRs. HAAGENS.

Bede eens Hoogbejaarden

De Opperrabbijn Dr. Ritter heeft ten behoeve der noodlijdende Israëlieten te Kowno in dank ontvangen:

N. N. f 2.50, K. te D. f 5.— P. f 10.— Boroegh f 2.— M. P. d. Z. f 5.— I. M. P. te W. f 4.— I Keizer, Zuid-Beierland 2 zendingen f 3.75, N N. f 2.—, door tusschenkomst van den heer K. Sp. te Meppel: B. S. te H. f 2.50, S. S. Bz. te M. f 2.50, K. G. te M. f 2.50, I. v. M. te M. f 2.50, P. D. S. te M. f 2.— I. G. te M. f 1.— G. h. d. O. Vlissingen f 2.50.

Bij GEBRs. HAAGENS: N. N. te Dirksland f 2.— nagekomen bij M. Frenkel te Pernis f 1.40.

In het geheel werd door den Opperrabbijn ontvangen f 393.23½; overgemaakt werd in *drie* zendingen aan den Opperrabbijn te Kowno 299½ Roebel = f 389.99.

De Opperrabbijn **smeekt dringend** om meerdere gaven; de nood is zoo groot; de ellende dier **duizendtallen** zoo ontzettend!

In eigen boezem.

(תשעה באב)

„Er bestaat geen *goloes* meer"; „godsdiensthaat is middeleeuwsch"; „wij zijn reeds verlost"; „Israël moet niet langer geïsoleerd blijven"; „beschaving is ons een schild en beukelaar"; „verlichting is onze burcht" — deze en soortgelijke frazen werden sinds het begin dezer bijna zieltogende eeuw in koor aangeheven; de een bauwde ze den ander na en .... hoon, spot, een medelijdend schouderophalen, een minachtende hoofdbeweging werden het loon van hem of haar die anders dacht en anders sprak.

„Een goed mannetje, zoo heette het, maar schrikkelijk bekrompen"; „een brave, inderdaad eerbiedinboezemende vrouw, werd gezegd, maar zoo antiek"; „hoe 't mogelijk is, liet een derde zich hooren, dat een man die anders toch bijzonder helder denkt, op dit ééne punt zoo verdwaasd zijn kan ... neen maar!" — in dien geest sprak men en handelde ernaar.

Onze nationale vastendagen waren onzin; onze Sabbat een verouderde instelling; onze gebeden vormden een onding; besnijdenis moest worden opgeruimd en allerlei uiterlijke kenteekenen van Jodendom aan kleeding, huis, arm en hoofd — wat daarmede, in onzen zoo gezegenden tijd nog aan te vangen; men had in onzen bedrijvigen tijd toch wel iets beters te doen dan al die dwaasheden na te leven!

Het kwam zóó ver dat .... indien het mogelijk geweest ware den neus te vervormen, de typisch Joodsche gelaatstrekken in Arischen zin te veranderen — hoe gelukkig zou de overgroote meerderheid zich hebben gevoeld; hoe fier zou 't hoofd zijn opgeheven!

Wij willen nu volstrekt niet beweren, dat dit alles thans veranderd is; dat Joodsch bewustzijn is ontwaakt en zich krachtig doet gelden; wij hebben alleen willen zeggen dat, zelfs de grootste optimist, niet meer trotsch zal zijn op de beschaving en verlichting onzer dagen; dat, zelfs de grootste enthusiast, zal moeten erkennen, hoe onze tijd, wat gruwelen en wreedheden betreft, de eer heeft, zelfs de middeleeuwen, te overtreffen.

Deze of gene onverbeterlijke illusionist zal vermoedelijk argumenteeren — ja! toegegeven er geschiedt veel, zeer veel dat menschonteerend is maar .... Rusland, om van andere landen niet te spreken, is een onbeschaafd Rijk; de historisch geworden Tartaar schuilt aldaar nog altijd in het Westersche gewaad maar ... hem wijzen wij op het beschaafde, verlichte, geleerde, ontwikkelde en gemoedelijke Duitschland; en hij zelf make dan zijn gevolgtrekkingen.

Intusschen geldt ook in dit geval het Salomonische: *„geen nieuws onder de zon"*; en willen wij daarom een stukje onzer historie in herinnering brengen.

Het is genoegzaam bekend dat, op 9 *Tammoez*, ongeveer 25 eeuwen geleden, Juda's hoofdstad door de scharen van den machtigen Babylonischen monarch werd veroverd en dat vier weken later, op 9 *Aaw*, ook de eerste tempel in rook- en vlammen opging.

De daarop gevolgde landvoogdij van Gedaljah schonk het heilige land wel eenige verademing, maar duurde door verraad en sluipmoord te kort, om heilzaam te kunnen zijn — het voormalige rijk van Juda werd gansch verlaten en een wildernis.

De zonen van Juda verblijvende in de zoogenaamde Babylonische ballingschap konden, in het algemeen genomen, het juk dier ballingschap vrijwel dragen, want — inderdaad treffende overeenkomst — wij lezen immers van een Daniël, van Gananjah, Mischjaël en Azarjah, die geroepen werden tot zeer hooge staatsbetrekkingen; wij zouden kunnen beweren dat, zoo Babylon en later Perzië constitutioneele landen geweest waren, de vier genoemde mannen wellicht, hoogstwaarschijnlijk zelfs, leden der Tweede of Eerste Kamer zouden geweest zijn; ja! men is niet zoo verre van de waarheid verwijderd, wanneer men beweert dat, zoo er in Babylon of Perzië een Raad van State geweest is, Daniël buiten allen twijfel als lid van genoemd allerhoogst college daarin zitting had; dat een Mordechoi minister en Esther koningin was behoeven wij niemand te herinneren.

Nu is het wel waar, dat de overeenkomst waarop we zooeven wezen, niet gansch steekhoudend is, want genoemde mannen waren zeer vroom, zeer Godsdienstig — Daniël b.v. liet zich liever in den leeuwenkuil werpen dan het dagelijksch gebed niet tot God te richten — terwijl onze zeer hooggeplaatste mannen ... maar wij wilden alleen een stukje geschiedenis in herinnering brengen en vatten daarom den even afgebroken draad weder op.

De Babylonische monarchie was gevallen; Perzië was nu het wereldrijk; Juda kon wederkeeren naar zijn stamland; 42,360 personen togen derwaarts op weg. Het waren meestal armen, behoeftigen, lieden die in de Eufraatstreken niet fortuinlijk geweest waren; de vermogenden, de lieden van positie bleven in hun nieuw vaderland; voor hen bestond aldaar geen *goloes*; zij behoefden derhalve noch te denken aan, noch te hopen op verlossing; een herbouw van den tempel was noodeloos; kolonisatie van Palestina voor en door Joden een belachelijk denkbeeld!

En toch waren die welgestelde lieden, die hooggeplaatste mannen zoo kwaad nog niet; zij hadden alleen weinig nationaal gevoel — erger, veel erger handelden Samaritanen en soortgelijken.

Samaritanen — wij herinneren eraan, dat we alleen een weinig geschiedenis verhalen — dat waren de lieden, die voorwendden Joden te zijn; die zeiden zich gelukkig te gevoelen in en om het bezit der Thora, maar die, in het wezen der zaak en, zooals door grondig onderzoek bleek, niets anders waren als heidenen, grove materialisten. Om invloed en gezag te behouden wilden deze Samaritanen helpen aan den herbouw des tempels, aan den wederopbouw van Jeruzalem; en toen men wijs en verstandig genoeg was om dien verdachten bijstand te weigeren, waren die lieden slecht genoeg, om te bewerken dat, op hoog bevel, de heilige arbeid moest worden gestaakt.

Wij spraken echter ook van *„soortgelijken"*; en moeten dit woord eenigszins verduidelijken.

Met de Samaritanen, met heidenen gelijk stellen wij hen, die door huwelijken zich vermaagschapten met vreemde stammen; die niet konden, niet wilden begrijpen, dat het Jodendom door deze vermenging evenzeer moest vernietigd worden als door afgoderij; wij bedoelen dezulken — en ze bestonden in die dagen — die, gedreven door wraak, zich niet ontzagen om, vereenigd met Samaritanen en andere niet-Joodsche stammen, vijandig op te treden tegen de Joodsche stamgenooten; zij begeerden in de eerste plaats zich te wreken op hen, die den eerbiedwekkenden zedelijken moed hadden hun het bedreven kwaad en zijn noodlottige gevolgen duidelijk te maken. Wij hebben het oog op de lieden, die trachtten de werklieden aan Jeruzalems muren door spotternijen te ontmoedigen; die in het einde, toen ze hun booze plannen zagen mislukken, naar de Samaritanen zich begaven en — het Jodendom door dien stap feitelijk den rug toekeerden.

Aan wiens zijde was hier het recht?

Wij laten het Godsdienstig standpunt gansch terzijde; en behandelen uitsluitend de staatkundige zijde der vraag.

Men weet het — de kolonisatie van Palestina door en voor Joden gelukte volkomen; Judea werd weder een machtige staat; Israël had opnieuw een vaderland verworven!

De hoofden van het volk, het geestelijk opperhoofd, de groote *Soufeir* Ezra; het burgerlijk gezag vertegenwoordigd door den landvoogd Negemjah, begrepen hun tijd, wisten daardoor een blik te werpen in de toekomst en waren dan ook instaat wijze voorzorgsmaatregelen te nemen.

Zij waren uitteraard uitnemend bekend met de toestanden dier dagen; zij kenden de positie hunner Joodsche tijdgenooten onder de heerschappij der Babylonische en Perzische koningen; Ezra en Negemjah wisten, dat enkele stamgenooten een zeer hoogen rang innamen; dat van eigenlijken godsdiensthaat geen sprake was dat er niet gedacht werd aan geloofsvervolging — het heidendom was immers niet fanatiek; het vervolgde niet (één enkele uitzondering daargelaten) terwille van het geloof — terwijl tegenover Babylon en Perzië van rassenhaat moeilijk sprake zijn kon.

Ezra en Negemjah waren te veel op hoogte om niet te weten, dat het velen naar den vleeze ging; dat duizenden hunner aan den Chaboras levende stamgenooten welvaart genoten en vaste goederen zich verworven hadden; zekerlijk zullen ook zij het vernomen hebben, dat er beweerd werd: „wij kennen geen *goloes*"; „er is geen godsdiensthaat"; „wij moeten ons niet langer afzonderen"; „geen bijzondere maatschappij te midden der algemeene!"

Schrander als Ezra en Negemjah waren, echt Godsdienstig bovendien; doordrongen van het bewustzijn, dat Juda's toekomst niet kon, niet mocht liggen aan de oevers van den Eufraat, togen zij aan den arbeid, trotseerden haat en vijandschap; en terwijl zij zegevierden over verdeeldheid, vijandigheid en hatelijkheid verschaften zij hun stam, hun volk een nieuwe, schoone positie in het oude stamland!

Niemand zal in onzen tijd beweren, dat geen *goloes* meer bestaat; en staat het vast, dat wij meer dan ooit te voren lijden en leed aanschouwen, dan volgt daaruit ook logisch, dat de treurdag van *Aaw* ook recht heeft van bestaan.

Een oude *Agadah* zegt, dat de Messias op den 9den *Aaw* zal worden geboren; te midden der verdrukking, te midden en door de heftigste vervolging wordt het denkbeeld van verlossing geboren en levendig gehouden; en die verlossing, voor zooverre wij menschen haar kunnen voorbereiden, is: strikte naleving der wet Gods en .... warme, onverdeelde ondersteuning door Kolonisatie van Palestina!

Och! mochten zij die het wel en ernstig meenen niet hebben te strijden tegen onwil en verdeeldheid, niet afstuiten op eigenwaan en menschenvergoding *in eigen boezem!*

BERICHTEN.

ROTTERDAM, 6 Augustus.

Tot het afleggen van examen voor de Algemeene Commissie van Examinatoren voor Nederl. Israël. Godsd. Onderwijzers over 1891 hebben zich aangemeld *a. onderwijzeressen:* 5 kandidaten voor den 1en (*laagsten*) rang; 2 voor den tweeden rang; *b. onderwijzers:* 16 kandidaten voor den *laagsten*; 13 voor den *middelsten* en 4 voor den *hoogsten* rang.

Door den Permanente Commissie is het Rabbinaal College van Examinatoren voor Ned. Isr. Godgeleerden, tot het examineeren van één kandidaat *Darsan* en twee *Magidiem*, bijeengeroepen tegen den 7 September e. k., en benoemd tot leden: de weleerw. heeren dr. J. H. Dünner, Opperrabbijn van Noord-Holland, tevens tot voorzitter; T. Tal, Opperrabbijn van Gelderland; A. van Loen, Opperrabbijn van Groningen; L. Wagenaar, Opperrabbijn van Friesland, en M. Monasch, conrector van het Nederl. Israël. Seminarium te Amsterdam.

Het is ons aangenaam te kunnen mededeelen, dat onze aansporing, om de inwijding der nieuwe lokalen voor de Godsdienstschool alhier te doen gepaard gaan met een schoolfeest, niet zonder gevolg gebleven is. Reeds Zaterdag gaven ons de heeren S. Hartogs en A. Kets de Vries te kennen, dat zij hiervoor pogingen wilden aanwenden. Wij gaven eenige wenken, die gewillig werden opgevolgd en ook tot een gunstig resultaat hebben geleid, waardoor thans reeds een commissie van vijf leden voor dit doel gevormd is, terwijl de steun der Schoolcommissie en de medewerking van H. H. Onderwijzers is toegezegd. Alleen markeeren nog de noodige gelden, doch die zullen ook wel komen. Er is geen schat noodig om vier honderd armen kinderen een feestje te bereiden. Nu er hier met de kermisweek toch zoo veel geld wordt zoek gemaakt om vreugde te scheppen, mag men ook wel iets afzonderen om die arme kinderen bij de inwijding der school een pretje te bereiden. Laat ons niet philosofeeren hoe het geld beter kan besteedt worden. Elk middel waardoor men den arme vreugde bereidt, is .. weldadigheid. C. H.

Advertentiën.

Zaterdag 15 Augustus e.k.—שבת נחמו
hopen mijne geliefde Ouders
E. I. MEIJER
en
M. MEIJER—van Zuiden
hunne
20-Jarige Echtvereeniging
te herdenken.
Hunne dankbare Dochter,
ROZETTE.
Groningen, שבת חזון תרנא לפק׳.
Eenige en algemeene kennisgeving aan familie, vrienden en bekenden.

Verloofd:
FRANCINA RINTEL
en
ISAÄC LEUVENBERG.
Amersfoort.
Gouda.
Receptie: Zaterdag 15 Aug. 1891.

Verloofd:
GOLDINA ENGERS
en
JOZEF POLAK.
Winschoten.
Meppel.

Ondertrouwd:
MAURITS GODSCHALK
en
MARIANNE SEEMER.
Heerenveen,
Rotterdam, 6 Aug. 1891.

Bevallen van een *ZOON:*
R. KOLTHOFF—Wijsenbeek.
Almelo, כ״ה תמוז תרנ״א
31 Juli 1891.

Bevallen van een *DOCHTER:*
SARA GODSCHALK—de Jong.
Rotterdam, 30 Juli 1891.

Zaterdag 15 Augustus—שבת נחמו
hopen wij te vieren het
בר מצוה-FEEST
van onzen jongsten Zoon
JACOB.
L. DROOMER.
H. DROOMER—Hartogs.
Rotterdam, **van Spaanstraat 31.**

איה״ hopen wij שבת נחמו a.s. het
בר מצוה-FEEST
te vieren van onzen Zoon
JOSEPH.
I. GRUNWALD
en Echtgenoote.
Helder, Ab 5651. Aug. 1891.
Receptie: **Kanaalweg.**
Eenige en algemeene kennisgeving.

בר מצוה
van onzen oudsten Zoon
LEONARD.
Op שבת נחמו פ׳ ואתחנן
11 Menachem 5651—15 Augustus 1891.
G. GOMPEN.
F. GOMPEN—Coopman.
Amsterdam, Aug. 1891.
Eenige kennisgeving.

Voor de menigvuldige blijken van belangstelling ons op 1 Augustus betoond, betuigen wij onzen hartelijken dank.
H. DE VRIES.
B. DE VRIES—Boasson.
Winsum (Gr.) 6 Augustus 1891.

Voor de vele bewijzen van deelneming ondervonden bij 't overlijden van onzen waarden Echtgenoot en Vader, betuigen wij bij deze onzen hartelijken dank.
Uit aller naam
Brielle. S. LEVIE—Olman.

MANUFACTUREN en CONFECTIE.

Een goed ontwikkeld Jongmensch, met flink uiterlijk, gedurende 4 jaar in 't Manufactuur- en 1 jaar in 't Confectievak werkzaam geweest, goed verkooper en van de beste referentiën voorzien, zoekt met primo September een betrekking, liefst als REIZIGER of BEDIENDE in een flinke zaak.

Brieven franco onder lett. H. P. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

WED. H. RIJST,
Confiseur-Patissier,
ZANDSTRAAT 62, ROTTERDAM,
Onder Rabbinaal Toezicht van den WelEerw. Heer Opperrabbijn Dr. Ritter.

Alle soorten Fijne Gebakken
worden spoedig, net en tegen civiele prijzen geleverd.

J. VERHAGEN,
76 Zonerhofstraat 76, Rotterdam
Blijft zich voortdurend aanbevelen voor de levering van:
KOLONIALE- en GRUTTERSWAREN, COMESTIBLES, TABAK en SIGAREN.
☛ **Ontvangen NIEUWE AALBESSENSAP**
Per flesch 22½ Ct., per 6 fl. 21 Ct., per 12 fl. 20 Ct.
☛ **Bestellingen worden dagelijks aan huis gevraagd en direct bezorgd.**

De **DETAILPRIJZEN** van

VAN HOUTEN'S CACAO

zijn: *f* 1.80 per 1/2 Kg. | *f* 0.95 per 1/4 Kg. | *f* 0.52½ per 1/8 Kg. | *f* 0.27½ per 1/16 Kg. bus.

C. J. VAN HOUTEN & ZOON.

Het Coöoperatieve
KLEEDINGMAGAZIJN
VAN AMSTERDAM,
heeft alhier een
FILIAAL
GEOPEND, ten einde het geachte Publiek van ROTTERDAM en Omstreken van
zeer billijke
HEEREN-, JONGEHEEREN- en KINDERKLEEDINGSTUKKEN
te voorzien.

Om u een denkbeeld te geven van onze ongelooflijke billijke prijzen, welke zonder concurrentie zijn

Raadplege men de Etalage.

Uittreksel van eenige artikelen, de fraaiste modellen en dessins:

Kinderblouses	vanaf f 0.50	Pantalons	vanaf f 1.—
Tricot en Laken.		Heeren Costumes . . .	„ - 5.—
Kinderbroekjes	„ - 0.50	Jongeheeren Costumes .	„ - 3.—
Huisjassen	„ - 1.—		

Voorts te veel om op te noemen

Coöoperatieve Kleedingmagazijn,
HOOGSTRAAT 246,
hoek Romijnsteeg.

MANTELJUFFROUW.
Gevraagd tegen 1 October of vroeger:
een JUFFROUW (intern), volkomen bekend met 't Mantel- en Manufactuurvak. Zonder ook degelijke Mantelverkoopster te zijn behoeft men niet te schrijven.
Adres franco motto „*MANTELS*" aan de uitgevers GEBRs. HAAGENS, Rotterdam.

Voor de aanstaande hooge feestdagen wordt te *GORINCHEM* gevraagd een
Hulpvoorlezer,
bekwaam om zoo noodig als בעל תוקע te kunnen fungeeren. Reflecteerenden gelieven zich te wenden met franco brieven aan het Kerkbestuur aldaar.

ימים נוראים
Een geroutineerd Voorzanger,
tevens בעל תוקע met bewijzen van bekwaamheid, zoowel van de Eerw. Opperrabbijn BERENSTEIN als voorname Kerkbestuurders biedt zijne diensten aan op a. s. ימים נוראים
Brieven worden ingewacht onder het motto „ימים נוראים" bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

HH. Slagers.
Een SLAGERSKNECHT, flink op de hoogte met het vak, biedt zich aan om met September in dienst te treden, de beste getuigen staan hem ten dienste. Reflecteerenden gelieven zich met franco brieven te adresseeren onder letters M. W. bij de uitg. Gebr. Haagens, Rotterdam.

Brood- en Banketbakkerij.
Wegens positie in het Buitenland, direct over te nemen een in werking zijnde, goed ingerichte **BROOD- en BANKETBAKKERIJ,** waarbij annex handel in **Suikerwerken,** tegen uiterst billijken prijs. Brieven onder lett. N. K. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS Rotterdam.

Heeren Kaasfabrikanten.
Er wordt opgaaf van prijs in KAAS voor den verkoop in 't groot gevraagd.
Adres onder motto „*Kaas*" bij de uitgevers HAAGENS te Rotterdam.

HH. BAKKERS.
WORDT GEVRAAGD
een neringdoende Bakkerij.
Franco brieven met opgave van prijs en stand onder motto „*goed*" bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

Attentie s.v.p.
Een Jongmensch van 20 jarigen leeftijd, grondig bekend met de Nederlandsche taal en rekenen, wenschte gaarne op een **kantoor,** in een **Winkel** of **Magazijn** werkzaam te zijn, onverschillig waar. De beste referentiën staan hem ten dienste. Brieven franco onder de letters A. C. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

HH. Slagers.
Een Slagersknecht, zijn vak grondig verstaande en geheel met de handel bekend, **zoekt zoo spoedig mogelijk een betrekking;** hij kan ook met paard omgaan. Adres lett. L.H. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS, Rotterdam.

WORDT GEVRAAGD
voor een klein gezin te *ANTWERPEN* een
Meid-Huishoudster,
in een gesloten huis, die een burgerpot kan koken en de geheele leiding van een huishouden op zich kan nemen. De voorkeur zal gegeven worden aan een persoon van middelbaren leeftijd, voorzien van goede getuigschriften. Loon **f 150.** Adres met franco brieven onder de letters V. A. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS, *Rotterd.*

KEUKENMEID.
In een klein gezin te *Eindhoven,* wordt gevraagd om 1 September e.k. in dienst te treden, een **KEUKENMEID,** welke een burgerpot kan koken en tevens met behulp eener Werkmeid de huishouding goed te kunnen waarnemen. Onnoodig zich zonder goede getuigschriften aan te melden. Zich te adresseeren onder lett. B. D. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een Israël. Burgermeisje, 22 jaar oud, zag zich gaarne tegen November a.s. geplaatst voor WINKELJUFFROUW of HUISHOUDSTER, of tot assistentie in het huishouden, zij kan ook goed koken en staan haar de beste referentiën ten dienste. Zij is 5 jaren dusdanig in betrekking geweest, en wenscht liefst plaatsing in de provincie *GRONINGEN* of *DRENTHE.*

Franco brieven onder letter W. aan het Advertentie-Bureau van S. S. POLAK, Joden Breestraat 95, *Amsterdam.*

Heerenconfectie en Manufacturen.

Een net en bekwaam jongeling, reeds eenigen tijd in bovengenoemde vakken werkzaam, goed bekend met de correspondentie in de Hoogduitsche taal en goed voor de verkoop, zoekt een betrekking. Er zal meer op een goede behandeling dan op salaris gelet worden. Adres lett. A. Z. A. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

J. S. HUISMAN,

Mantelmagazijn, HOOGSTRAAT 326

vraagt met November een ervaren

NAAISTER,

liefst externe, net voorkomen, grondig bekend met het vermaken van **Mantels**. Bekendheid met de verkoop zal tot aanbeveling strekken. Zonder goede getuigen onnoodig zich aantemelden.

HUISHOUDING.

Voor een MEISJE, 18 jaar oud, Israël. Godsdienst, van nette familie, wordt **plaatsing** gezocht, liefst in een klein Israël. gezin van den beschaafden stand, om zich verder te bekwamen in huishoudelijke werkzaamheden en koken. Op nette behandeling zal meer gelet worden dan op salaris. Brieven onder motto *„Huishouding"* bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

Zonder Salaris

biedt zich aan een net **MEISJE**, ter adsistentie in de huishouding, kan ook een burgerpot koken. Franco brieven onder lett. G.G. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS Rotterdam.

Voor direct of later biedt zich aan een nette BURGERDOCHTER voor

Kinderjuffrouw

of assistentie in het huishouden, uitstekend kunnende koken en bakken, liefst te *'s Gravenhage*, bij een zeer nette familie.

Brieven franco onder letter M. S. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Eene JUFFROUW van den beschaafden stand zoekt tegen primo September eene betrekking in een net gezin als

HUISHOUDSTER

of als Juffrouw van gezelschap. Franco brieven onder lett. Z. adres B. DE LIEME, Nieuwe Havenstraat 95, *den Haag*.

Het Huis **B. VAN DAM, Vondelstraat 3,** *ANTWERPEN*, vraagt zoo spoedig mogelijk eene bekwame

WINKELDOCHTER,

bekend met het vak van **NIEUWIGHEDEN en ELLEGOEDEREN**, sprekende de Fransche taal en goed kunnende étaleeren.

Een net Meisje,

Israël. Godsdienst, zag zich gaarne geplaatst als WINKELJUFFROUW in Manufacturen of Modeartikelen (Intern), liefst te *'s Hage*. Salaris geen vereischte. Brieven onder motto „intern" aan VAN CREVELD & Co's. Alg. Adv.-Bur. *Amsterdam*.

Te *AMSTERDAM*, wordt met 1 September gevraagd, een fatsoenlijk liberaal Israëlietisch

MEISJE,

tegen hoog loon en veel verval, die zeer goed kan koken en genegen is eenig huiswerk te verrichten. Franco brieven onder lett. 6 B. U. aan het Alg. Adv.-Bur. van NIJGH & VAN DITMAR, *Amsterdam*.

Tegen half Augustus of 1 September, biedt zich aan een bekwame

KEUKENMEID,

orthodoxe richting, niet ongenegen eenig huiswerk te verrichten, liefst te *Groningen*.

Alsmede biedt zich aan

Een Kindermeisje

ook niet ongenegen eenig huiswerk te verrichten, beiden buitenmeisjes van nette familie en van goede getuigen voorzien. Br. fr. onder lett. G. B. aan de uitg. GEBR. HAAGENS, Rotterdam.

Heeren Kerkbestuurders!

Een **GEËXAMINEERD ONDERWIJZER** tevens **gecefend** חזן en שורט, wenscht van standplaats te veranderen. De beste getuigschriften kan hij overleggen.

Reflecteerenden gelieven brieven onder motto *„Onderwijs"* aan de uitgevers GEBs. **HAAGENS, Rotterdam in te zenden.**

I. A. WIJSENBEEK & Co.,

Eerste Geldersche Worst- en Rookvleeschfabriek,

onder toezicht van den WEw. Heer T. TAL, Opperrabbijn van Gelderland.

KUILENBURG.

LEVERT STEEDS ALLE SOORTEN

WORST,

Pekelvleesch, Gerookte Tongen, Gerookt en versch Vleesch, alsmede Gesmolten Vet,

tegen concurreerende prijs,

2½ kilogram, franco levering.

De Rotterdamsche Broodbakkerij

Fabrieken Hofdijk en de Korenaar.

De Directeur maakt bekend, dat de Afdeeling Israëlietische Bakkerij voor-als-nog niet geopend zal worden, zullende de opening later in de Couranten worden bekend gemaakt.

DE DIRECTEUR,

I. A. WIEBERDINK.

INSTITUUT--RINGLEVER,

29 van Brakelstraat, Rotterdam.

De Zomervacantie begint 10 Augustus 1891.
De lessen worden 1o. September hervat.

Onderwijs in de vakken van het L. O., de Fransche, Engelsche en Hoogd, talen, de Handelscorrespondentie enz.

Zaterdag 8 Augustus OPENING

VAN HET

TABAK- en SIGARENMAGAZIJN

OPPERT 16, ROTTERDAM.

STEEDS VERKRIJGBAAR

puike Sigaren, Tabak, 1e kwaliteit Koffie, Thee, Snuif enz.

TEGEN CONCURREERENDE PRIJZEN.

Magazijn: OPPERT 16.
Fabriek: GED. BINNENROTTE 13.

J. MERSEL Bz.

---

38 DELFTSCHEVAART 38.

BELANGRIJKE UITVERKOOP

voor slechts eenige dagen.

Door aankoop van het welbekende huis van de firma GEBR. MASTENBROEK te *LEIDEN*, zullen wij slechts eenige dagen een **GROOTEN UITVERKOOP** houden, in het pand **38 Delftschevaart 38**, schuin over de Raambrug en tot spot spotprijzen uitverkoopen, een belangrijke partij

Japonstoffen, Fluweelen, Satijns, Garneerstoffen, Robes, Ondergoederen, Overhemden, Boorden, Manchetten, Fronts, Dassen, Dames en Heeren Handschoenen, Corsetten, Tricot Tailles, Bloemen, Linten, Veeren, Zwarte en Gekleurde Rokken, Doeken, Sorties enz. enz.

Verder een zeer groote en prachtige partij **gesorteerde Gutta Percha Herfst en Wintermantels.** Alle goederen zullen tot elk aannemelijk bod worden opgeruimd. De Uitverkoop duurt slechts 10 dagen.

KAMERS.

Wordt gevraagd te *'s Gravenhage*, op een netten stand, tegen 1 September, **vrije gemeubileerde Kamer met Pension**. Brieven franco met prijsopgave onder lett. B. G. aan den Boekhandelaar J. J. DE DIE, Vijzelstraat 12, *Amsterdam*.

In een klein orthodox huisgezin op een dorp, wordt een net Meisje als

HUISHOUDSTER

gevraagd, van goede getuigen voorzien.

Brieven franco onder lett. V. X. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

WINKELJUFFROUW (Extera)

gevraagd, volkomen op de hoogte van het Manufacturenvak en goed verkoopster. Franco brieven met opgave van referentiën en ouderdom **an S. LEMAN, Koningstraat 56,** *den Haag*.

Bij eene nette familie, te *'s Gravenhage*, in het centrum der oude stad, bestaat gelegenheid voor een Heer voor

Inwoning, Kost enz.

tegen matigen prijs. Franco brieven onder letters R. M. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een Meisje,

19 jaar oud, uit den netten burgerstand, zag zich gaarne **GEPLAATST** tot hulp van de vrouw des huizes. Brieven franco onder lett. R. B. aan de uitg. GEBR. HAAGENS, Rotterdam.

Eene Juffrouw, van goede familie, ervaren in het Manufacturenvak zag zich gaarne in dergelijke zaak

GEPLAATST.

Franco brieven onder letter L. M. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam

---

De ondergeteekenden, met voorkennis van het Godsd, Israel. Schoolbestuur alhier zich gevormd hebbende tot eene Commissie ter organiseering van een **SCHOOLFEEST** bij gelegenheid der inwijding van de nieuwe Schoollokalen, vragen daarvoor Uwen steun en medewerking, die, zij zijn er van overtuigd, gaarne zullen worden verleend.

De grootendeels behoeftige jeugd den gedenkwaardigen dag ook te maken tot een dag van vreugde en blijden zin, mag zeker op Uwe medewerking rekenen, die gaarne veelzijdig zal worden betoond met liefde en een ruime hand.

De Commissie,

ARNOLD KETS DE VRIES, v. d. Werffstr. 34.
S. HARTOGS, Beurssteeg 11.
D. BLITZ Jz., Zeevischmarkt 11.
E. SPIER, Aert v. Nesstraat 64.
H. DE REEDER, Raamstraat 12.

Rotterdam, 6 Augustus 1891.

ATTENTIE.

Kermis! Dames!

Een Weduwnaar, 38 jaar oud, met ELF KINDEREN, 9 Meisjes en 2 Jongens, waarvan de oudste 10 jaar en de jongste 13 maanden telt, in 't bezit van een Kinderwagen en een mooie

OMSLAGDOEK

van zijne overledene vrouw, zoekt in kennis te komen met een JONGE DAME of WEDUWE, niet boven de 30 jaar, om gedurende de Kermis dagelijks met hem en de kinderen **GEZELLIG** uit te gaan. Brieven fr. onder motto *„Oprecht"* aan de uitgevers GEBRS. HAAGENS te Rotterdam.

JOACHIMSTHAL's Scheurkalender

voor Isr. Huisgez.

met 80 prijzen en 4 prijsraadsels

voor 80 cent te bekomen

IN DEN JOODSCHEN BOEKHANDEL

M. B. ELZE,

Zeevischmarkt 7, Rotterdam.

Kooplieden genieten ruim rabat.

Tegen 1 November a.s. gevraagd, eene flinke

HUISHOUDSTER.

in staat met behulp eener Meid, de huishouding geheel waar te nemen en een burgerpot te koken. Franco brieven met opgaaf van referentiën en ouderdom aan S. LEMAN, Koningstraat 56, *den Haag*.

TIVOLI -- WINTERTUIN

Kermisfeesten.

Grand Concert Varié.

Prince Mignon.
The Harlow's, Hill en Hall.
Trevally's.

KERMISLIED

door CHRETIENNI.

Aanvang 8 ure.

Couponboekjes zijn gedurende de Kermis NIET geldig.

PLACE DES PAYS-BAS.

FEESTELIJKHEDEN gedurende de KERMIS.

Bij gunstig weder iedere Avond

ILLUMINATIE

in den TUIN en VERANDA.

Iederen Avond optreden van

SOISSETTS gedresseerde

OOIEVAARS.

Het nieuwste en vermakelijkste op 't gebied van Dressuur.

Mll. ANNA HELD,

Verder Fransche, Engelsche, Hollandsche en Duitsche Artisten.

Aanvang 8 Ure.

ZATERDAG Entrée **25 Ct.**

Vanaf ZONDAG en verder gedurende de Kermis Entrée **49 Ct.**

Joseph Garnade

Borduurwerker,

Stille Veerkade 7,

DEN HAAG.

***Bekroond in* 1868.**

Beveelt zich beleefd aan voor het vervaardigen van פרכת, מלבושים en andere **Kerksieraden, Banieren** enz. **Billijke prijzen.**

Teekeningen en Stalen worden op aanvrage franco toegezonden.

De Didamsche Roomboterfabriek

TE DIDAM,

zend na ontvangst van een postwissel groot *f* **6.30** franco per post door het geheele Rijk

4 1/2 Kilo

כשר ROOMBOTER

prima kwaliteit, bereid volgens het nieuwste systeem, onder toezicht van den WelEerw Heer T. TAL, Opperrabbijn te *Arnhem*.

Trouwlustigen.

Dames en Heeren, welke niet in de gelegenheid zijn naar hun genoegen in relatie te komen, en wel trouwen willen, kunnen zich schriftelijk wenden onder lett. D. **poste restante** aan het Postkantoor te Rotterdam

---

OPVOEDINGS-INSTITUUT

„OPPENHEIM"

Den Haag, Herderstraat 16.

Kost- en Dagschool voor Israëlietische Jongens.

Gelegenheid tot PLAATSING van een beperkt getal **LEERLINGEN.**

Bij de laatstgehouden Toelatings-examens voor Gymnasium, H. B. School 5 j. c. en H. B. School 3 j. c. slaagden alle leerlingen die er deel aan namen.

Aanvang van den nieuwen voorbereidingscursus 15 Augustus a. s.

Feestviering te Aalten

ter gelegenheid der Inwijding eener nieuwe

ספר תורה

op Woensdag 19 Augustus e.k.

חמשה עשר באב תרנ"א

door de Vereeniging „*DOWER TOF.*"

Feestredenaar de WelEerw. ZeerGel. Heer **T. TAL, Opperrabbijn v. Gelderland.**

11½ uur. Samenkomst van de leden der Vereeniging, ten huize van den Heer A. L. VAN GELDER.

12¼ uur. Overbrenging van de nieuwe ספר תורה van daar, naar de Synagoge.

12½ uur. Plechtige dienst in de Synagoge, opgeluisterd door Koor, onder leiding van den WelEd. Heer S. A. VLES.

's Avonds van 6—8 uur: **CONCERT**, in den tuin der Groote Societeit „OP 'T BLIK", door de **BOCHOLTER CAPELLE.**

's Avonds 9 uur: **BAL**, onder leiding van den Heer S. MEIJER te *Arnhem*, afgewisseld door **Voordrachten**, met welwillende medewerking van den WelEd. Heer **B. REICHENBERGER**, uit **Deutichem.**

Introductiën door de Feestcommissie.

Leden der Vereeniging דבר טוב hebben met hunne huisgenooten vrije toegang tot alle feestelijkheden.

Entrée voor Vreemdelingen:

Voor een HEER of DAME in de Synagoge **50 cent.**

Voor een Heer of Dame tot alle feestelijkh. **75 cent.**

HEER en DAME voor Concert en Bal *f* 1.—

Voor elke Dame meer . . . . 50 ct.

Toegangskaarten en **Tekstboekjes** van af 5 Augustus te verkrijgen bij de Feestcomm. Tekstboekjes tegen betaling van 15 ct.

De Feestcommissie,

M. GANS, *President.*

D. A. VAN GELDER, *Penningm.*

A. S. VAN GELDER, *Secretaris.*

Gevestigd sedert 1833. **Wed. H. RIJST,** Zandstraat **62.**

Cuisinier.

Bij deze heb ik de eer mijne geachte gelootsgenooten te berichten, dat ik, met medewerking van den bekwamen Cuisinier, den Heer H. WEERS Jr., Witte de Withstraat 39, mij ook zal belasten met het leveren van

Diné's voor Bruiloften en Partijen.

Bijlevering van Servies en Tafelzilver gratis.

Laat ook Diné's aan huis bezorgen.

Zeer nette bediening en concurreerende prijzen.

MENU's en prijzen steeds beschikbaar.

☛ ***Gelieve op naam en adres te letten.***

EXTRA BROWN STOUT!!!

Uit de *Stoombierbrouwerij* der firma **J. H. RUTTEN**, te ***Maastricht, overtreft alle andere soorten,*** geen Stout dat ***zoo aangenaam van smaak*** en ***tevens zoo versterkend is.***

Neemt proef, oordeelt en ziet analyse.

Verkrijgbaar à 10 Cents per halve flesch

bij de Heeren VAN SCHAICK & BALJON, Noordblaak 27, J. C. VAN DE ROER, Binnenweg 21, Wed. HARTE, Tuinderstraat 47, F. VAN DER WOLK, Kipstraat 83 en 72, Houttuin 67, Bogaerdstraat 6 (Nieuwehaven), Hoogstraat 285, Boompjes 52, Terwenakker 14 en 15, Westerkade 5 (2de Nieuwewerk) en Schiedamschedijk 167.

Per 6 stuks aan huis bezorgd.

Bestellingen worden den volgenden dag uitgevoerd.

P.S. Bestellingen voor levering op fust worden alleen aangenomen bij:

F. VAN DER WOLK,

Distillateur en Likeurstoker,

KIPSTRAAT 83.

Aanst. Zaterdag 8 Augustus OPENING

VAN HET

SCHOEN- en LAARZENMAGAZIJN

GOUDSCHEWEG 149, b.d. Goudsche Singel.

A. F. VAN HULTEN.

Echt Noord-Brabantsch werk.

Reparatiën spoedig, net en billijk.

Café „DE UNIE" Coolsingel No. 28.

ROTTERDAM.

Gedurende de Kermis zullen in bovengenoemd Café **alle Ververschingen** te bekomen zijn in de nieuwe daartoe expres ingerichte Restauratiezaal. De prijzen der Consumptie enz zullen **NIET VERHOOGD** worden, maar dezelfde blijven als gewoonlijk.

Evenals altijd is de Consumptie, welke bij het Rotterdamsch publiek genoegzaam bekend is, van **uitstekende kwaliteit.** Raadpleeg de Prijscourant in de benedenzaal aanwezig.

Minzaam aanbevelend,

H. J. SNIJDERS.

LOUIS DE HAAFF,

HANG 40. HET EIERENHUIS.

כשר

Versche Kaas	**45**	**Cts.**	**per**	**5**	**ons.**
Belegene „	**50**	„	„	„	„
Oude „	**55**	„	„	„	„
Gemalen „	**50**	„	„	„	„
Komijnde Kaas	**25**	„			
Delftsche Boter	**65**	„	„	„	„

S. MEIJER,

Oudewater,

Beveelt zich beleefd aan tot het leveren van

Prima qualiteit

כשר

Zoetemelksche Graskaas,

vervaardigd onder Rabbinaal toezicht van den WelEerw. Heer Dr. B. RITTER.

Zeer billijke prijzen

Voor H.H. Handelsreizigers.

concurreereerende prijzen.

Logies met flink ontbijt f 1.25

Hôtel van Dam

Eerste Lombardstraat 67,

over de Vleeschhal,

ROTTERDAM.

Table d'Hôte van 4 tot 7 uur.

Nette en prompte bediening.

Vriendelijke aanbeveling.

Nog slechts enkele exemplaren voorhanden, dan is de voorraad uitverkocht, van

נביאים אחרונים

Hebr. en Hollandsch,

à *f* 2.— per exempl.

Buiten *Amsterdam* 15 ct. verhooging.

D. G. DE MESQUITA,

N. Amstelstraat 11, AMSTERDAM.

Rotterdamsche Diergaarde

Zondag 9 Augustus a.s.

TOEGANG voor

STADGENOOTEN

tegen betaling van **50 cents** per persoon

en voor

HANDWERKSLIEDEN

tegen **25 cents** de persoon.

Ingang aan de Diergaardelaan.

Namiddag-Concert

door het STAFMUZIEKKORPS der

Tielsche Schutterij,

Kapelmeester H. A. GRENTZIUS

Aanvang te **twee** *uren.*

Feestelijke Vergadering

der Vereeniging

עטרת נשים

TE APPINGEDAM,

ter gelegenheid van het

90-jarig bestaan der Synagoge,

op ZATERDAG, **II Menachem 5651.** / **15 Augustus 1891**

's avonds te 9 uur,

in het Hotel FLIK,

opgeluisterd door

Komische Voordrachten.

Na afloop B A L.

Kalender.

Van 3 tot 9 אב 5651.

Van 7 tot 13 Augustus 1891.

Begin van den Sabbat 6¼ uur.

פ' דברים , פ"ב

שבת חזון

Einde van den Sabbat 8 uur 30 min.

Donderdag צום תשעה באב

Einde van den Vastendag 8 uur 18 min.

WEEKBLAD

voor Israëlietische Huisgezinnen.

Twee-en-twintigste Jaargang. No. 31. Vrijdag 7 Augustus 1891.

Tweede Blad.

Een bezoek bij Baron Maurits von Hirsch.

De redacteur van de *J. P.* had de vorige week de eer door Baron von Hirsch ontvangen te worden, en in een onderhoud van een uur ongeveer zeer gewichtige mededeelingen te krijgen over de wijze, waarop deze vorst der weldadigheid zijn boven alle beschrijving verheven werk denkt te organiseeren en uit te voeren. Met welke gevoelens wij het indrukwekkende hôtel Hirsch in de rue de l' Elysée (het ligt juist tegenover het hôtel van den heer Carnot, president der Fransche Republiek) binnentraden, en daarna, onder geleide van den secretaris van den heer von Hirsch, den bekwamen heer Dr. Sommerfeld, de prachtige vertrekken, die zoowel voor den rijkdom als voor den smaak des bezitters bewijzen zijn, doorliepen, en eindelijk den grootsten philantroop onzer dagen, ja, misschien den grootste uit alle tijden, tegemoet traden, — dat kan niet in woorden verhaald worden; met eerbiedigen schroom en warme vereering luisterden wij naar de woorden van den grooten man, in wien nooit te voren aangetroffen offervaardigheid zich paart aan een groot en helder doorzicht, wiens innemende vriendelijkheid slechts overtroffen wordt door een niet te beschrijven eenvoud en bescheidenheid, die ieder, die ze eens bemerken mag, tot groote bewondering voeren. Nog geheel onder den indruk van dat onvergetelijke uur, willen wij beproeven, de plannen van den Baron von Hirsch, althans voor zoover zij openlijk medegedeeld kunnen worden, te verhalen:

„Ik mag veronderstellen, dat gij met mijne bedoelingen bekend zijt. Gij weet wel, dat ik onzen Russischen geloofsgenooten in de Argentijnsche Republiek eene woning scheppen wil, waar zij, als vrije burgers van een vrijen staat, vast en zeker als landbouwers hun brood kunnen vinden, ja, waar zij door vlijt en volharding spoedig tot welvaart kunnen komen. Alle voorbereidende stappen zijn gedaan, mijne vertegenwoordigers, die land zullen aankoopen, en de aankomende kolonisten ontvangen en helpen zullen, zijn reeds eenige maanden in Argentina.

Zooals van zelf spreekt, vordert een zooveel omvattend emigratiewerk tijd, veel tijd; het zal eerst dan geheel en al volvoerd kunnen worden, als de politieke en economische toestand in Argentina, die thans den landbouw drukt en hinderpalen in den weg legt, veranderd is, hetgeen evenwel slechts langzaam geschieden kan. Zal mijn plan gelukken, dan moet het op eene wel overwogen wijze uitgevoerd worden, zoodat de landverhuizing slechts binnen bepaalde grenzen en zonder overhaasting, zoo langzaam, als de toestanden het eischen, geschiedt. Om dit mogelijk te maken, waren onderhandelingen met de Russische regeering noodig, en het is u zeker bekend dat Mr. Arnold White tot dat doel als mijn gevolmachtigde in Rusland optrad. Deze vond bij de toonaangevende personen de grootste voorkomendheid en heeft bewerkt, dat de Russische regeering eene reeks verordeningen in het leven riep, waarvan de voornaamste hier volgen:

1. Er wordt in St. Petersburg een Centraal-Comité opgericht, dat te waken heeft over het geheele werk der emigratie. In dit comité, waarvan de leden Joden zijn, wordt de regeering door een hoogen ambtenaar vertegenwoordigd.

2. Er worden in groote Joodsch centra plaatselijke comité's opgericht, die hen, die tot landverhuizing geschikt zijn, uit te kiezen hebben en ze opgeven aan het Centraal-comité, dat dan hunne landverhuizing bevordert. De leden van deze plaatselijke comité's zijn uitsluitend Joden.

3. Zij, die door dit comité tot landverhuizing bestemd worden en daardoor van de noodige attesten voorzien worden zullen, ingeval zij nog niet aan hunne militaire verplichtingen, voldaan hebben, vrijgesteld worden van den militairen dienst.

4. De regeering verklaart zich bereid, de door dit comité uitgezonden landverhuizers op staatskosten tot aan de grenzen van het Russische rijk te vervoeren, of wel eene tegemoetkoming in die kosten te schenken.

De oprichting van dit comité zal, naar ik hoop, spoedig plaatsvinden en in korten tijd zal het zijne werkzaamheden kunnen beginnen. Mr. Arnold White zal zich tot dit doel voor de tweede maal naar Rusland begeven. Nu kan evenwel de oprichting dier comité's niet voldoende zijn om te zorgen, dat de landverhuizing beperkt blijve tusschen de gewenschte grenzen, veeleer staat het te vreezen, dat de emigratie even ordeloos en planloos, als dit tegenwoordig helaas, het geval is, door zal gaan, zoo lang de onderdrukking in Rusland voortduurt en tot landverhuizing dringt, of althans opwekt, maar ik heb gegronde redenen te vermoeden, dat de regeering. in het vooruitzicht van deze mijne plannen, eene verzachting van den onhoudbaren druk zal toelaten; in geen geval zal zij eene verzwaring dulden; zoodat de landverhuizing langzamerhand, binnen de door de tegenwoordige toestanden vereischte grenzen zal kunnen plaats hebben. Zal dit bereikt worden, dan is het noodig het vertrouwen der Russische regeering in 't welslagen mijner onderneming te versterken. Ik ben slechts één man, en ik weet niet of één man der Russische regeering voldoende zekerheid bieden kan. Daarom ben ik besloten, mijn plan tot een plan van alle Joden te maken, en ik heb mij daarom tot de voornaamde Israëlitische notabelen in Europa en Amerika gewend, met het verzoek, mijn werk hunne bescherming te verleenen. Als de voornaamsten onder de Joden in de genoemde landen mijn plan in bescherming willen nemen, dan is er zeer zeker veel kans, dat het slagen zal. Het uit te voeren zal opgedragen worden aan een comité, waarmede ik tegenwoordig in onderhandeling ben. Om mijn geheel landverhuizingswerk, dat zich niet alleen tot Argentina bepaalt, maar ook andere landen omvat, eene flinke leiding en organisatie te verzekeren, ben ik van plan, eene maatschappij met aandeelen op te richten, wier voornaamste aandeelhouder ik zijn zal. . . Door mijne studiën heb ik geleerd Argentina als het beste land voor de kolonisatie te beschouwen. Stellig tienmaal zoo groot als Frankrijk, heeft het eene bevolking van 4 millioen zielen en heeft dus plaats genoeg voor alle tegenwoordig in Rusland verblijvende Joden, en het klimaat, zoowel als de bodem, beloonen ruim de moeite van den landbouwer. Minder geschikt lijkt mij Kanada, dat met zijn winter zes maanden den landverhuizer veroordeelt tot zes maanden van ledigheid en zoodoende zijn vooruitgang belemmert. Ook Brazilië schijnt mij minder geschikt tot kolonisatie, omdat het klimaat daar in niet alle deelen gunstig is. Dan kon Venezuela eerder in aanmerking komen, dat niet alleen ruimte voor een groot getal landverhuizers heeft, maar ook een voortreffelijk klimaat en vruchtbaren bodem."

De belangrijkheid dezer mededeelingen springt zoo duidelijk in het oog, dat zij geen nader betoog behoeft. Baron von Hirsch bepaalde zich niet tot het hier medegedeelde, maar voegde hierbij nog vele gewichtige bijzonderheden, tot wier mededeeling wij ons evenwel niet bevoegd achten en wat ook minder noodzakelijk is, daar de Baron zelf ze binnen korten tijd openbaar maken zal. — Met innig groote dankbaarheid herdenken wij den man wiens willen en streven er op gericht is onze geloofsgenooten te steunen; die, als een werktuig der Voorzienigheid, den grooten last, die millioenen onzer broeders drukt, tracht te verlichten; wiens gelijke niet te vinden is in de geschiedenis van eenigen tijd. Onze uit de diepte des harten voortkomende dankbaarheid zal evenwel nog grooter worden als we weten, hoeveel jammer die edele man gelenigd heeft. „Geloofd zijt gij God, algoede God, dat gij dezen man ons gegeven hebt! Behoud hem lang voor onze lijdende broeders en voor ons, opdat hij beëindige wat hij zóó begonnen heeft." Met dit innige gebed verlaten wij het hôtel Hirsch en met ons bidden zeker alle Joden op de gansche wereld voor zijn geluk!

H. H.

BERICHTEN.

Met het oog op en in verband met de in dit nommer voorkomende opgave van den weleerwaarden Opperrabbijn; en in betrekking tot de opwekking des Opperrabbijns tot het afzonderen en toezenden van meerdere gaven, deelen wij mede, dat de weleerw. zeer gel. heer Dr. Ritter ons inzage vergunde van een bij ZWEw. ingekomen schrijven van den grooten geleerde, den hoogbejaarden Kownoër Opperrabbijn I. E. Spector.

Bedoeld schrijven berichtend de ontvangst der bij Dr. Ritter ingekomen gelden ten behoeve der **tienduizend** door brand geteisterde en zonder dak gebleven ongelukkigen, bevat tevens den innigsten dank voor de milde gaven en de warmste zegeningen voor de edele gevers.

Lezeressen en lezers! — een meer dan *tachtigjarig allerwege beroemd* geleerde bidt Gods zegen voor u af! Het is het heerlijke, het roerendste loon uwer liefderijkheid; moge het u verder tot opwekking zijn.

De heer M. Drukker alhier heeft met gunstig gevolg examen afgelegd voor de Engelsche taal.

Gecollecteerd ten behoeve van het Gesticht voor Israël. Oude Lieden en Zieken alhier. 1e Semester 1891.

Besnijdenissen. I. Levinson f 0.50, Cohen—de Bok f 0.70, Levi f 1.82, de Jong—van Leeuwen f 0.70, B. Wolf—Indemeij f 5, A. Andriesse f 2.88, E. M. Pool f 2.35, M. van Gelder—Pool f 4.30, I. Kaufmann f 2.20, D. Blitz f 0.60, H. E. van Rhijn f 1.30, Jac. v. Lier f 0.70, v. Buren f 0.34, I. Liffmann f 1.50, Bilderbeek f 0.80, Wolffers f 0.26, S. Manheim f 0.64, Spier—Haas f 1, Ph. de Heer f 1.20, I. Coenraad f 1.32½, A. Davids—Roos f 1.60.

Bruiloften. I. Hedeman f 2.80, S. Schaap—v. d. Sluijs f 1.44, Iz. van Vollenhoven f 2, Z. A. Rippe f 2.50, Willing—van Cleeff f 20, J. Haagens—Schaap f 2.05, Zwanenburg—v. d. Bergh f 33.95, Davids—v. d. Klein f 1.25.

Barmitswo. Samson—Rijst f 3.

Bal. Hagnoses Kallo f 1.70.

Giften. N. N. f 100, Hackenbroch f 3, N. N. f 200, N. N. (A. B.) f 50, N. N. f 1000, Mevr. Wed. I. van Cleeff f 50, Mevr. Wed. v. d. Bergh f 100, Mevr. Wed. I. L. Jacobson, Barmitswo HEd. Kleinzoon f 100, M. I. Jacobson, Barmitswo ZEd. Zoon f 50.

Legaten. Mevr. de wed. I. J. van Witsen f 100, W. A. C. van Dam f 500.

Naar wij uit zeer goede bron vernemen is, in strijd met ons vorig bericht, aan den heer E. Prins te Amsterdam wel degelijk een pas uitgereikt om de begrafenis van een familielid in Rusland bij te wonen.

Particuliere Correspondentie

uit Curaçao (W.-Indië) d. d. 18 Juli.

De alhier gevestigde afd. der Alliance Isr. Univ. heeft een inzameling gehouden ten behoeve onzer Russische geloofsgenooten, en bereids 4000 fr. aan het comité central te Parijs gezonden. Wanneer men in aanmerking neemt, dat de inzameling alleen bij Israëlieten plaats had, dan is dit bedrag inderdaad aanzienlijk te noemen.

De WEw. heer H. I. M. Chumaçeiro, voorlezer en predikant bij de Port. Israël. Gemeente „Mikwéh Israël" is tot herstel van gezondheid naar Amerika vertrokken, met verlof van het Gouvernement.

De WEw. heer H. I. Santcroos, oud-Voorlezer der gemeente „Mikwéh Israël" is met zijn familie naar Amsterdam vertrokken. Met genoegen hebben wij reeds zijne goede aankomst gelezen. Hopen wij dat ZEerw. spoedig herstelle en de vrucht genieten van eenen drie-en-dertigjarigen dienst. De gemeente „Mikwé Israël" heeft ZEerw. een pensioen van *f* 1200 's jaars toegekend. Voorwaar! een goed voorbeeld voor andere gemeenten.

Te Czernowicz in de Boekowina is onze geloofsgenoot Dr. Richard Perzibram benoemd tot rector magnificus der aldaar bestaande universiteit; dit is de eerste Jood, die in den Oostenrijkschen Staat tot een zoo hooge waardigheid wordt geroepen. (*Hamaggid*).

Dr. Hirsch, Opperrabbijn te Hamburg heeft er voor gezorgd, dat de Russische ballingen, gedurende hun verblijf in genoemde gemeente *koschjer*-eten kunnen krijgen. Een aantal van 250 ballingen wordt tegelijk gevoed, terwijl vrouwen en mannen uit de eerste standen zich belasten met de verzorging der ongelukkigen. Wijders heeft ook de kleine gemeente Kiel maatregelen getroffen ter verzorging der verdrevenen. (*Hamaggid*).

In de nabijheid van Konstantinopel heeft een vreeselijke brand gewoed. Hij brak uit in de werkplaats van zekeren heer Thomas, een Griek en van beroep distillateur.

Er zijn 221 huizen verbrand; daaronder 53 winkels, één synagoge en twee scholen. De meeste afgebrande zijn Grieken — één Grieksch meisje is mede verbrand — maar toch hebben ook 10 Joodsche huisgezinnen alles verloren.

Z. M. de Sultan heeft onmiddellijk en *in loco* onderzoek laten doen en heeft uit zijn particuliere kas belangrijke bedragen gezonden ter leniging van den nood waarin, tengevolge van dien ontzettenden brand, 1746 personen — daaronder 216 Joden — verkeeren; en wat het ergste is . . . de heer Thomas bevindt zich in hechtenis; dewijl tegen hem zeer sterke vermoedens gerezen zijn. (*Hamaggid*).

ZEx. de gezant der Vereenigde Staten van Noord-Amerika te Konstantinopel, onze geloofsgenoot, de heer Hirsch, doet zeer veel voor de ongelukkige slachtoffers der Corfusche gruwelen. Niet alleen heeft ZEx. 500 Frcs. geschonken, maar hij heeft ook beloofd voor hen in Amerika werkzaam te zijn; hij heeft ook den Griekschen gezant in het belang dier onschuldig vervolgden en mishandelden, opgezocht en van dezen de verzekering ontvangen, dat zijn regeering alles zal doen, om een herhaling dier gruwelen te voorkomen.

(*Hamaggid*).

(De Griekse regeering dempt dus de put enz., maar waarom zorgde zij niet vroeger? — Van ouds heette zij en nog is zij: *malchoes Jowon horschjoöh*). W. v. I. H.

Op Corfu is de stand van zaken nog altijd van zoodanigen aard, dat hij geen vertrouwen kan inboezemen; men vreest voor nieuwe verwikkelingen en verlaat derhalve het eiland zoo spoedig doenlijk. Bereids hebben 4000 Joden het eiland verlaten; een deel daarvan

heeft zich te Smirna gevestigd; velen zijn naar het heilige land getogen, terwijl eenige families zullen trachten een duurzaam verblijf in Egypte te verwerven. (*Hamaggid*).

AMSTERDAM. Naar wij vernemen is aan een der Rabbinale Assesoren der Nederl. Israël. Gemeente alhier een dergelijke betrekking voor Londen aangeboden; en is het niet onwaarschijnlijk, dat die hooge ambtenaar de aangeboden eervolle betrekking zal aanvaarden.

DEN HAAG. De heer B. Wallagh Jr. sedert ruim 20 jaren de functie van מוהל waarnemende, had jl. Sabbat het voorrecht het 500ste kind te bevrijden. Mogen hem nog tal van jaren gegeven zijn, om zich met denzelfden ijver en opgewektheid te kunnen wijden aan het verrichten dier Godsdienstige plechtigheid.

— In tegenwoordigheid der heeren Opperrabbijnen der beide gemeenten, der Commissie van beheer, eenige leden van corporatiën en ouders had Zondag 2de dezer het jaarlijksch examen plaats van de leerlingen der *Israelietische Godsdienstschool voor betalenden* alhier. Over 't algemeen was de uitslag van het genoten onderwijs, hetwelk over verschillende vakken liep, bevredigend. Op het gebied van Bijbelsche geschiedenis, ritualia en Hebr. taal toonden sommigen goed bekend te zijn.

Bij de uitdeeling der prijzen werden de leerlingen door den voorzitter, den heer Mr. M. de Pinto, tot ijver, vlijt en gehoorzaamheid aangespoord en alle aanwezigen bedankt voor hunne belangstelling en medewerking — terwijl de Eerw. heer I. L. Sohlberg, hoofd der School, der commissie en het hulppersoneel dank zeide voor de wijze waarop allen hem terzijdestaan en daardoor zijne taak gemakkelijk maken.

Zooals we reeds meermalen te kennen gaven ware eene ruimere deelneming, ter bevordering van de instandhouding en bloei der school, alleszins wenschelijk.

— Zondag 16 dezer zal de verkiezing plaats hebben van 6 kerkeraadsleden ter voorziening in de vacaturen, welke door de periodieke aftreding van de heeren M. Abrahams, Mr. E. L. van Emden, J. N. Lansberg, L. Limburg en M. I. van Witsen zullen ontstaan en ter vervanging van den heer J. E. Davidson, die de benoeming tot boekhouder der gemeente heeft aangenomen.

DORDRECHT 3 Aug. Zondag jl. werden de H.H. Ph. A. Zadoks directeur, A. van Straten en M. Snijders Commissarissen der vereeniging עץ חיים וגמילת חסד, die aan de beurt van aftreding waren, met algemeene stemmen als zoodanig herbenoemd.

GOUDA, 2 Aug. Bij de heden alhier plaats gehad hebbende verkiezing voor drie leden van den Kerkeraad zijn de heeren S. H. Polak en N. Mogendorf herkozen en in plaats van den heer M. Cohen gekozen de heer A. G. de Leeuw.

ZWARTSLUIS, 1 Aug. Aan het Kerkbestuur der Israël. Gemeente alhier is vorige week door Burgemeester en Wethouders vergunning verleend, om ten behoeve der verdrevene Russische Geloofsgenooten een collecte te houden, welke f 100.96½ heeft opgebracht. Deze bijdrage heeft zij voornamelijk te danken aan de welwillende medewerking van de predikanten der verschillende Kerkgenootschappen alhier.

's BOSCH, 5 Aug. De uitslag der verkiezing voor den Gemeenteraad alhier bij herstemming had ten gevolge dat de heer Maurits van den Bergh als zoodanig is benoemd en wel met eene meerderheid van 57 stemmen boven de overige benoemden.

AMERSFOORT 4 Augustus. Zondag jl. is alhier in een vrij talrijk bezochte vergadering, een Weldadigheidsvereeniging „*Poungalei Tseedek*" opgericht, om geloofsgenooten, die het waardig blijken en te Amersfoort woonachtig zijn, op kiesche en practische wijze hulp te verleenen.

Het bestuur bestaat uit de heeren A. Herschel Bzn. Voorzitter, J. Schulman, Penningmeester, A. Visser, secretaris, J. van Vollenhoven en S. van Emden.

ALMELOO, 4 Aug. Zondag en Maandag jl. hadden wij het genoegen onzen alom geachten Opperrabbijn in ons midden te hebben. Behalve de gewone schoolinspectie en het examineeren der שרטים, trachtte ZWEerw. door een zeer langdurig onderhoud met de slagers en bakkers te dezer stede, het כשרות zooveel mogelijk te verzekeren. Zondag namiddag hield ZWEerw. een boeiende rede, die circa 1½ uur duurde, naar aanleiding van Jeremia 2: 4. In verheven beelden, in sierlijke wegsleepende taal schetste de gevierde eminente spreker den toestand onzer geloofsgenooten in Rusland en ons land, wees op zooveel onverschilligheid op Godsdienstig gebied, zoowel in synagoge en school als in het huisgezin en wekte allen op tot algemeenen weldadigheidszin, maar voornamelijk ook tot een leven van zuiveren, waarachtigen Godsdienstzin. Zooals overal was ook hier de rede het glanspunt der werkzaamheden; maar wij noemen die vooral dan het glanspunt, wanneer door daden getoond wordt, dat die woorden in zegenrijke herinnering zijn gebleven en de Opperrabbijn bij een herhaald bezoek het genot mag smaken om de vruchten te aanschouwen van het edele zaad in onze harten uitgestrooid.

WINSUM, 4 Aug. Verleden Zaterdag was het voor onze kleine Israël. Gemeente een inderdaad plechtige dag. Niet alleen toch, dat de eenige zoon van den heer H. de Vries zijn בר מצוה-feest vierde, maar diens moeder. Mejuffr. de Wedw. N. I. de Vries, geboren R. Vos, herdacht op dien dag haar 85sten geboortedag in tegenwoordigheid van hare kinderen, klein- en behuwdkinderen en tal van belangstellenden.

Geen wonder alzoo, dat er in onze synagoge op dien heugelijken dag een groot enthusiasme heerschte, toen die geachte 85 jarige, nog krasse dame daar verscheen, stralende van dankbaarheid jegens den Algoede, die haar wel zeer zware beproevingen had opgelegd, maar ook vele zegeningen gedurende haar langen levensloop had geschonken.

Nog hooger steeg de geestdrift, toen na het שחרית-gebed door den heer H. de Vries ter herinnering aan dit dubbele feest, ook namens zijne Echtgenoote in sierlijke bewoordingen een zeer prachtig פרוכת aan de gemeente aangeboden werd.

Dat dit geschenk door de gemeente met geestdrift werd aanvaard, behoeft geen betoog.

We sluiten dit bericht met den oprechten wensch, dat de Algoede de edele gevers nog tal van jaren in ongestoorde gezondheid schenke, om nog lang tot sieraad en steun hunner gemeente werkzaam te kunnen zijn.

HOOGEVEEN. Wegens de bijzondere tevredenheid van den WelEerw. Heer Opperrabbijn T. Tal, bij zijn herhaalde inspecties der Israëlietische school alhier (hoofd, de heer M. Koekoek) geuit over het onderwijs van den heer S. M. Koekoek, heeft de Kerkeraad, in overleg met het schoolbestuur goedgevonden, genoemden heer, als blijk van waardeering en erkenning een geschenk aan te bieden, bestaande in eenige Hebreeuwsche Studiewerken.

DOETICHEM, 5 Aug. Het is ons aangenaam te kunnen melden, dat, bij de heden gehouden herstemming voor drie leden van den gemeenteraad, onze geloofsgenoot, de heer N. N. van Perlstein, met de meest uitgebrachte stemmen, als zoodanig is gekozen.

BEVERWIJK, 4 Augustus. Zondag jl. hadden wij het genoegen den WelEerw. Zeer gel. Heer Dr. Dünner in ons midden te zien, om de schoolkinderen te examineeren. Dit examen begon om 2½ uur en hield ZWEerw. zich ruim 2 uren met de kleinen bezig. ZWEerw. gaf, evenals vorige jaren zijn groote tevredenheid te kennen over hunne gemaakte vorderingen en voornamelijk over de 5e klasse, die zoo goed in de geschiedenis thuis waren. Wij hopen dus, dat onze onderwijzer, de Eerw. heer A. Italie, nog een reeks van jaren het zaad der Godsdienst in het hart onzer kinderen moge strooien.

KANT.

II.

Hoe gaarne men nu kaart speelt — in het duister gaat het evenwel niet en .... de arme had geen geld voor olie of kaarsen, welnu .... een der rijke spelers zond vier kandelaren met vier dikke, groote kaarsen en .... geld verliezen of geld winnen en daarbij honger of dorst lijden — dat kan van een Jood niet worden gevergd; daarom zonden de genoodigde heeren gebraden ganzen, worsten en andere een goeden, gezonden eetlust bevredigende dingen, mitsgaders met de spijzen in hoeveelheid overeenkomende partijtjes goede, krachtige bieren naar de nederige woning des armen lijders.

Nu moet men weten, dat de patient met zijn bloed den gezonden eetlust geenszins verloren had; dat zijn verteringsvermogen in benijdenswaardig uitmuntenden toestand zich bevond; en daar men hem, noch zijn vrouw, noch zijn kinderen kon laten toekijken, kon laten zitten met gesloten mond, wanneer de kaken der rijke bezoekers zoo druk arbeid vonden, ontvingen man, vrouw en kinderen een ruim aandeel van de aangename, lekkere en voedzame spijzen, van de krachtige dranken; zij ontvingen brandstoffen, licht, voedsel en — werden bovendien nog bedacht met een rijk geschenk in geld.

Dit geld werd den gastheer, die echter alles van zijn gasten ontving, in zeer kieschen vorm aangeboden.

Tot de zonderlinge speelregelen van dien tijd behoorde namelijk ook de bepaling, dat ieder een zeker deel van zijn winst moest afstaan en nederleggen in een daartoe gereedstaand schoteltje; en werd dit gezamenlijk bedrag als fooi, na afloop van het spelen, den dienstboden terhandgesteld; men noemde dit „*scholderen.*" Bij onzen kunstmatig zieken man bleef de opbrengst van het *scholderen* voor den eigengemaakten zieke; en bedroeg eenige guldens.

Dat dit voordeelig voorbeeld talrijke navolgers vond behoeft inderdaad niet verhaald te worden

En de vrouwen, die toch ook zoo gaarne een kaartje maakten of legden? .... zij wisten op een andere wijze zich te helpen.

Zonder twijfel is het bezoeken eener kraamvrouw te beschouwen als het voldoen aan den Godsdienstplicht: ziekenbezoek; en zoo werden bij alle kraamvrouwen, ook bij de allerarmste, dikwijls door de rijkste en aanzienlijkste vrouwen der jodenwijk, speelpartijtjes gehouden.

Wij zijn zoo vrij onze lezeressen — de lezers mogen buiten blijven; hun voegt immers het bezoek bij een kraamvrouw niet — te introduceeren bij een zoodanig speelpartijtje; het wordt gehouden (de lezeres zal dit gemakkelijk begrijpen) bij een kraamvrouw; en wij moeten tot onzen spijt erkennen dat, ook in dit geval, de vrome Joodsche dames uit Praag de kraamvrouw uitsluitend bezochten om .... te kunnen kaarten; de Godsdienst was middel; kaarten was het eigenlijk doel.

Men moet ons echter goed verstaan; wij willen volstrekt niet zeggen, dat de brave Joodsche dames niet evenwel aan haar plicht zouden hebben voldaan, wanneer het kaartspel geen lokmiddel ware geweest; nog minder willen we een oogenblik voedsel geven aan de gedachte, dat de kraamvrouw geen belangstellend bezoek waardig geweest is, maar — laat ons haar levensloop verhalen, dan kunnen lezeres en lezer zelfstandig oordeelen.

Kele Lucka, zoo heette de kraamvrouw, was op zeer jeugdigen leeftijd — wij herinneren eraan, dat wij een ware, onopgesmukte geschiedenis verhalen — Kele Lucka, zeggen we nogmaals, was op zeer jeugdigen leeftijd gansch ouderloos geworden en als dochter aangenomen door haar oom *Rebbe* Kalmen Bresnitz, die het ongeluk had gehad al zijn kinderen te verliezen; de brave oom voedde haar niet slechts; hij gaf het weesje ook een uitmuntende opvoeding.

Bresnitz was een braaf, waardig man; hij had in zijn veel en fel bewogen leven zeer veel ondervonden. Hij had de jodenverdrijving uit Praag medegemaakt; en de kleine Kele was, als zevenjarig kind, met hem en duizenden andere lotgenooten in de gansch onverdiende ballingschap heengetogen.

Zooals algemeen bekend, was Keizerin Maria Theresia door het aandringen der Europeesche hoven — wellicht ook, voor een klein gedeelte door het aanbod der wanhopige Joden, een bijzondere belasting, bij alle andere hun reeds opgelegd, te betalen — ertoe gebracht, den Joden te vergunnen terug te keeren.

Eenige uitzonderingen daargelaten was de toestand der teruggekeerden uiterst treurig, zoodat menigeen, hoe innig hij overigens het Boheemsche geboorteland en de geliefde hoofdstad Praag beminde, de voorkeur eraan gaf in het vreemde land te blijven; wellicht vond men daar een beter, een gelukkiger thuis.

Bresnitz behoorde tot de overgroote meerderheid, die door verterend verlangen het oogenblik van terugkeer naar Praag bijna niet konden afwachten; hij moest terug naar de oude, verlatene synagogen, voor de deuren waarvan gras groeide; die overgroote meerderheid wilde terug naar de oude, groote, schoone begraafplaats, naar den Godsakker waarin het gebeente van zoovele geslachten rustte; naar de nauwe, hoekige straatjes van het getto, waarin de voorouders, wel is waar, zoo vaak eindelooze smarten verduurd, duldelooze vernederingen verdragen hadden, maar dat zij in het einde toch beschouwden als hun geliefd, eenig thuis!

Bresnitz was een borduur-goudwerker; hij had in het buitenland zijn kunst uitgeoefend, maar toen hij naar Praag wederkeerde moest hij, om zijn aangenomen dochter te kunnen onderhouden, zijn spaarpenningen aantasten.

De uit de verbanning wedergekeerde Joodsche bevolking was verarmd; er was bijna niemand in staat der synagoge een voorhangsel voor de heilige arke, een Thora-mantel of iets dergelijks, gewijd aan den synagoge-dienst te schenken; bijgevolg was onze Bresnitz gansch werkloos en zonder eenige verdienste.

De spaarpenningen waren opgeteerd; de uiterst bekwame werkman had derhalve te kiezen tusschen .... bedelen of verhongeren; en den eergierigen man was het eene niet lichter dan het andere; toen — hij zelf noemde het zoo — geschiedde .... een groot wonder.

Graaf Schlick, een Boheemsch edelman gesproten uit een overoude, in de geschiedenis van Bohemen met roem bekende familie, had bij toeval vernomen, dat Bresnitz een uiterst bekwaam borduurder was; en liet hem ontbieden. Hem werd opgedragen, een prachtig tafelkleed te vervaardigen dat, in allerprachtigst borduursel, de wapenen zou dragen der graaflijke families Schlick en die van het huis Schönborn waaruit de gravin ontsproten was.

Dat was redding in den hoogsten nood!

Niet alleen dat het werk gedurende de maanden, welke hij daaraan bezig was, schitterend betaald werd, maar de graaf een beminlijk, menschlievend mensch had welgevallen gevonden in den eerlijken Jood; en hem daardoor op den duur goede verdiensten bezorgd door hem tot zijn „*Hausjude*" te benoemen.

Wij achten het nu onzen plicht den lezer en lezeres duidelijk te maken wat zoo iemand was.

't Was een van die eigenaardige Praagsche figuren, welke in de nieuwste tijden spoorloos verdwenen zijn, maar die, in enkele families hun werkkring hadden en hun positie behielden tot omstreeks het jaar 1850.

Nu weet de lezer eigenlijk nog niets, want wij hebben hem en de lezeres alleen verhaald, dat de *Hausjuden* in onzen tijd niet meer bestaan; wij willen nu eindelijk duidelijk maken wat zoo iemand was.

't Was een soort factor, die het volle vertrouwen zijner lastgevers bezat en voor dezen alle huiselijke aangelegenheden verzorgde — natuurlijk uitsluitend de zoodanige welke door koop moesten aangeschaft of door verkoop moesten weg, of opgeruimd worden — en die bovendien zeer dikwijls de vertrouwde raadsman der gansche familie was; de onderhandelaar tusschen ouders en kinderen, kinderen en ouders, broeders en zusters; bij was 't ook, die niet zelden huwelijken tot stand bracht; kortom iemand, die bij alle vertrouwelijke aangelegenheden aangeklampt werd en met zijn raad diende, met zijn inzicht adviseerde, met zijn doorzicht menig moeilijke verwikkeling ontwarde.

Hij was het, die het laken bezorgde voor de livrei der bedienden; de zware zijden stoffen voor hare Doorluchtigheid werden door hem geleverd; de allerfijnste gala-kleeding voor ZEx. den graaf kwam uit zijn handen; en moest de stalknecht een zwart lederen pet hebben, de edelman zelf zijn uniform, het ambtsgewaad waarin gekleed hij zitting nam in den raad der Stenden .... de Joodsche factor was als ware het de bron waaruit voor alle gebeurlijkheden en gevallen werd geput; en die bron — weigerde nooit, was nooit onklaar.

Deze positie ten huize van graaf Schlick was een groot fortuin voor Bresnitz, die daardoor de middelen vond zich en zijn pleegdochter fatsoenlijk en eerlijk te kunnen onderhouden, want had hij door het uitoefenen van zijn kunstvak de oogen bereids vroeger te veel ingespannen — nu waren die oogen door het laatste fijne werk, dat hij bijzonder kunstrijk en tot volkomen tevredenheid van zijn begunstiger wilde uitvoeren, zóózeer vermoeid en in den grond geboord, dat de arts, wiens oordeel hij daaromtrent vragen moest, verklaarde dat, wilde hij zijn gezichtsvermogen behouden, hij alsdan het borduren voor altijd moest laten rusten.

(Wordt vervolgd).